

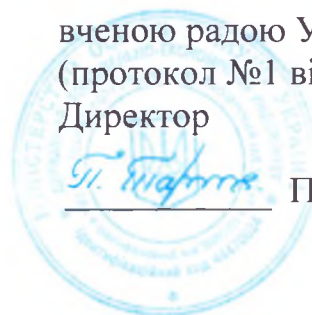
**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УЖГОРОДСЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

Кафедра менеджменту, підприємництва та торгівлі

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою УТЕІ ДТЕУ
(протокол №1 від 31 серпня 2023)

Директор

Петро ГАВРИЛКО

**ЕКСПЕРТИЗА ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ /
EXPERTEXAMINATION OF FOOD PRODUCTS**

**ПРОГРАМА/
COURSE SUMMARY**

Ужгород 2023

Укладач: Павліш Л.О., канд. техн.наук, доцент

Програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри менеджменту, підприємництва та торгівлі від 29.08.2023 р., протокол № 1.

Рецензент: Наталія Василюха, кандидат економічних наук, доцент

Вступ

Програма вибіркової дисципліни «Експертиза харчових продуктів» призначена для розширення компетентностей студентів УТЕІ ДТЕУ освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 181 «Ресторанні технології» освітньо-професійна програма «Ресторанні технології» з метою формування їх індивідуальної освітньої траєкторії.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення дисципліни «Експертиза харчових продуктів» є формування професійних компетентностей щодо організації, проведення, документального супроводу експертизи.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Експертиза товарів» є формування розуміння основних дефініцій, категорій, понять експертиза харчових продуктів, ознайомлення з організацією та технологією проведення окремих видів експертизи харчової продукції, оформлення результатів проведення.

Предметом вивчення дисципліни є види, правила, організації та проведення експертизи харчових продуктів.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ

знання:

- основ правознавства;
- товарознавства;
- основ фізики, хімії.

вміння:

- аналізувати нормативні документи;
- користуватися пошуковими та інформаційними базами даних.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Експертиза харчових продуктів», як вибіркова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння студентами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів навчання за освітньо-професійною програмою:

«Ресторанні технології» (ОС бакалавр)

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Загальні компетентності за освітньою програмою		
K02.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями	1
K04.	Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій	5
K05.	Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел	5-6
K06.	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт	4
K14.	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку	1-3

	суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для забезпечення здорового способу життя.	
Спеціальні компетентності за освітньою програмою		
K17.	Здатність організовувати та проводити контроль якості і безпечності сировини, напівфабрикатів та харчових продуктів із застосуванням сучасних методів.	6
K18.	Здатність забезпечувати якість і безпеку продукції на основі відповідних стандартів та у межах систем управління безпечністю харчових продуктів під час їх виробництва і реалізації.	2-3, 6
Програмні результати навчання за освітньою програмою		
ПР04.	Проводити пошук та обробку науково-технічної інформації з різних джерел та застосовувати її для вирішення конкретних технічних і технологічних завдань.	3
ПР05.	Знати наукові основи технологічних процесів харчових виробництв та закономірності фізико-хімічних, біохімічних і мікробіологічних перетворень основних компонентів продовольчої сировини під час технологічного перероблення.	6
ПР11.	Визначати відповідність показників якості сировини, напівфабрикатів і готової продукції нормативним вимогам за допомогою сучасних методів аналізу (або контролю).	6
ПР18	Мати базові навички проведення теоретичних та/або експериментальних наукових досліджень, що виконуються індивідуально та/або у складі наукової групи.	6

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Теоретичні засади експертизи товарів

Вступ до курсу «Експертиза товарів». Предмет, об'єкт, завдання дисципліни.

Поняття експертиза. Експертиза товарів як специфічний вид діяльності. Концептуальні засади товарної експертизи. Сфери використання результатів експертиз: виробництво продукції, обіг товарів, захист прав і свобод людини.

Поняття «товарна», «технологічна» «товарознавча» експертиза.

Основні елементи експертизи: суб'єкт, об'єкт, предмет, критерії, показники, методи, процедури і результат.

Необхідність класифікації експертиз. Основні підходи та ознаки класифікації експертиз. Класифікація експертизи за призначенням, процесуальною формою, організаційною формою, обсягами досліджень, характером знань тощо. Різновиди експертизи, їх призначення. Сфера застосування результатів.

Вимоги, що пред'являють до експерта. Правовий статус експерта. Компетенція експерта та її межі. Професійна освіта експертів, досвід роботи. Незалежність та умови роботи експерта. Об'єктивність, особисті якості, моральна стійкість експерта, принципівість, неупередженість та відповідальність, як професійні вимоги до експерта. Специфічні вимоги до експертів-дегустаторів, пробантів. Права та обов'язки експерта. Умови для відмови експерта від проведення експертизи. Порядок оплати експертизи.

Суб'єкти експертизи товарів: експертні підрозділи органів виконавчої влади; недержавні експертні організації - торгово-промислові палати, бюро товарних експертиз та ін.); спеціалізовані митні органи з питань експертного забезпечення митної системи України; науково-дослідні установи судових експертиз Міністерства юстиції та Міністерства охорони здоров'я України, експертні служби Міністерства внутрішніх справ України; фізичні особи (експерти).

Список рекомендованих джерел:

Основний: 12-14

Додатковий: 16-17

Інтернет-джерела: 35-37

Тема 2. Методи експертизи товарів

Методи товарної експертизи. Сутність вибору методів для проведення експертизи. Класифікація та характеристика методів експертизи, їх позитивні і негативні риси, мета і межі застосування. Метод пізнання (діалектичний, логіки); загальні методи (спостереження, описування, вимірювання, порівняння, експеримент, моделювання, математико-статистичні); спеціальні методи (фізичні, хімічні, мікробіологічні, антропометричні); органолептичні (візуальний, візуальнооптичний, дотиковий, акустичний тощо); експертні (метод провідного експерта, метод «комісії»).

Характеристика об'єктивних методів експертизи. Характеристика евристичних методів, їх переваги та недоліки.

Характеристика методів провідного експерта, комісії, комбінованого, Дельфи, ПАТТЕРН. Використання шкал - номінальної, порядку, інтервалів, відношень з метою підвищення точності оцінок.

Методи підвищення достовірності результатів експертної оцінки - ранжування, безпосередньої оцінки, послідовних переваг, парних порівнянь. Статистичні методи в експертизі.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 12-14

Додатковий: 16-17

Тема 3. Засоби експертизи товарів

Засоби товарної експертизи та їх класифікація засобів товарної експертизи (інформаційні та матеріально-технічні). Роль і місце засобів товарної експертизи у процесі її проведення. Інформаційне та технічне забезпечення проведення товарної експертизи.

Поняття та види інформації, джерела інформації які застосовуються при експертизі товарів. Вимоги до товарної інформації: необхідність, доступність, достовірність, достатність, своєчасність. Характеристика товаросупровідних документів - кількісних, якісних, розрахункових, комплексних, інших. Маркування товарів: функції, вимоги, значення в експертизі. Інформаційні знаки - товарні, компонентні, розмірні, попереджувальні, маніпуляційні, екологічні, акцизне маркування, знаки, найменування місця походження, знаки відповідності та якості, штрихове кодування. Загальна характеристика, вимоги.

Роль матеріально-технічних засобів у сприянні ефективної організації праці експерта, доведенні встановлених фактів і формулюванні експертного висновку. Класифікація матеріально-технічних засобів товарної експертизи. Класифікація та характеристика засобів вимірювання.

Список рекомендованих джерел:

Нормативно-правовий:

Основний: 12-14

Додатковий: 16-17

Інтернет-джерела:

Тема 4. Організація та технологія проведення експертизи

Правова база проведення експертизи товарів.

Підготовчий етап експертизи: подання заявки замовником експертизи; реєстрація заявки; призначення експерта; видача наряду; проведення інструктажу експертів. Обов'язки замовника експертизи.

Основний етап експертизи: ознайомлення з документами; експертна оцінка товару. Лабораторні дослідження. Заклучний етап експертизи. Складання акту експертизи.

Якість та кількість товарів, як основні об'єкти товарознавчої експертизи. Поняття якості та кількості товарів, чинники, що впливають на якість і кількість. Трансформація поняття якості в часі; чинники його формування. Нормування якості і кількості товарів. Способи визначення якості товарів в міжнародній торгівлі: за стандартом, технічними умовами, за зразком, за описом, за виходом готової продукції, за вмістом окремих елементів, за умовами “фак”, за умовами “тель-кель”, за умовами “оглянуто-схвалено”.

Експертиза кількості: мета, правова та нормативна база, особливості проведення. Експертиза товарів із пошкодженою упаковкою. Порядок і техніка проведення експертизи кількості при прийманні вантажів, методи визначення кількості товарів. Особливості оформлення результатів експертизи кількості.

Експертиза якості товарів: мета, завдання, правова та нормативна база, підстави для проведення. Правила проведення експертизи якості товарів.

Експертиза товарів за комплектністю: зміст та особливості.

Експертиза якості нових товарів. Зміст та особливості.

Дегустація харчових продуктів. Зміст та особливості проведення

Експертиза товарів, що постачаються за договорами.

Експертиза походження товару. Зміст та особливості.

Документальна експертиза. Принципи та складності в її проведенні.

Комплексна експертиза. Питання, які вимагають проведення комплексної експертизи.

Правила проведення комплексної експертизи.

Нормативно-правовий:

Основний: 12-14

Додатковий: 16-17

Інтернет-джерела:

Тема 5. Характеристика окремих видів експертиз товарів

Експертиза в діяльності торгово-промислових палат. Діяльність торгово-промислових палат (ТПП) в Україні. Функції ТПП. Послуги, що надає відділ експертиз товарів. Діяльність Закарпатської торгово-промислової палати. Вивчення методики проведення експертизи в Торгово-промисловій палаті України.

Експертиза в митній справі. Об'єкти експертизи товарів в митній справі: товари і предмети, що переміщуються через митний кордон, а також їх проби, відібрані для дослідження; предмети контрабанди і порушення митних правил; товаросупровідні документи (митні, нормативні, фінансові), що використовують при митному контролі і митному оформленні. Експертиза на відповідність УКТ ЗЕД.

Судова експертиза. Загальні поняття про судову експертизу товарів. Установи та відомчі служби, що здійснюють судово-експертну діяльність: науково-дослідні та інші установи судових експертиз Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України, експертні служби Міністерства внутрішніх справ, Міністерства оборони України, Служби безпеки України, на підприємницьких засадах на підставі спеціального дозволу (ліцензії), а також громадянами за разовими договорами. Головні завдання судової товарознавчої експертизи. Підстави для проведення судових товарознавчих експертиз. Обов'язкові вимоги до висновків експерта.

Ветеринарно-санітарна експертиза: правова база, завдання, питання які ставляться перед експертом, права та обов'язки експерта.

Фітосанітарна експертизи. Підстава та мета призначення фітосанітарної експертизи. Завдання фітосанітарної експертизи.

Мета та завдання екологічної експертизи, види і форми екологічної експертизи, порядок проведення екологічної експертизи, показники які визначаються під час екологічної експертизи.

Нормативно-правовий: 1-11

Основний: 12-15

Додатковий: 16-18, 23-25,34

Інтернет-джерела: 35-41

Тема 6. Особливості експертизи окремих груп харчових продуктів

Експертиза окремих груп харчових продуктів. Особливості експертизи борошна, круп, макаронних та хлібобулочних виробів. Особливості експертизи свіжих овочів, плодів, продуктів їх переробки. Особливості експертизи крохмалю, цукру, меду, кондитерських виробів. Особливості експертизи окремих груп смакових товарів: чай, кава, безалкогольні, слабоалкогольних та алкогольних напоїв. Експертиза харчових жирів. Особливості експертизи молочних товарів, яєць та яєчних товарів, особливості експертизи м'ясних товарів. Експертиза рибних товарів. Експертиза харчових концентратів

Нормативно-правовий: 8

Основний: 13

Додатковий: 19-24, 26-33

Інтернет-джерела: 38-39

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативно-правовий

1. Деякі питання реалізації Закону України “Про карантин рослин” : Постанова Каб. Міністрів України від 15.11.2019 р. № 1177 : станом на 26 лип. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1177-2019-n#Text>
2. Митний кодекс України : Кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI : станом на 13 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>
3. Про ветеринарну медицину : Закон України від 25.06.1992 р. № 2498-XII : станом на 31 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-12#Text>
4. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : Наказ М-ва юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 : станом на 27 листоп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text>
5. Про затвердження Положення про державну лабораторію ветеринарно-санітарної експертизи на ринку : Наказ Держ. департаменту вет. медицини від 15.04.2002 р. № 16 : станом на 16 черв. 2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0404-02#Text>
6. Про затвердження Правил передзабійного ветеринарного огляду тварин і ветеринарно-санітарної експертизи м'яса та м'ясних продуктів : Наказ Держ. департаменту вет. медицини від 07.06.2002 р. № 28 : станом на 9 серп. 2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0524-02#Text>
7. Про карантин рослин : Закон України від 30.06.1993 р. № 3348-XII : станом на 31 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3348-12#Text>
8. Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів : Закон України від 23.12.1997 р. № 771/97-ВР : станом на 26 жовт. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-er#Text>
9. Про систему громадського здоров'я : Закон України від 06.09.2022 р. № 2573-IX : станом на 11 лют. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2573-20#Text>
10. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>
11. Про торгово-промислові палати в Україні : Закон України від 02.12.1997 р. № 671/97-ВР : станом на 31 берез. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671/97-er#Text>

Основний

12. Байдакова Л.І., Ягелюк С.В., Байдакова І.М. Експертиза товарів : підручник для студентів спеціальностей «Товарознавство та експертиза в митній справі» денної та заочної форми навчання. К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. 392 с.
13. Дубініна А.А., Дудла І.О., Мардар М.Р. та ін. Експертиза товарів: навчальний посібник.: ХДУХТ, 2017. 685 с.
14. Коломієць Т.М., Притульська Н.В., Романенко О.Л. Експертиза товарів: Підручник. Київ: КНТЕУ, 2001. 274 с.
15. СОУ 94.1-00016934-001:2005. Методика проведення товарознавчої експертизи експертами торгово-промислових палат в Україні. Чинний від 2005-09-26. Вид. офіц. Київ, 2005. 63 с.

Додатковий

16. Бавико О. Є. Конспект лекцій з дисципліни Експертиза товарів. Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського, каф. підпр. і торгівлі. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2016. 130 с.
17. Батутіна А.П., Ємченко І.В. Експертиза товарів. Київ: ЦНЛ, 2003. 275с.

18. Берник І.М., Фаріонік Т.В., Н.В. Новгородська. Ветеринарно-санітарна експертиза продуктів тваринного і рослинного походження. Навчальний посібник. Вінниця. Видавничий центр ВНАУ, 2020. 232 с.
19. Задорожний І.М., Гаврилишин В.В. Товарознавство продовольчих товарів. Зерноборошняні товари. Львів: Компакт ЛВ, 2004. 304 с.
20. Задорожний І.М., Сирохман І.В., Раситюк Т.М. Товарознавство продовольчих товарів. Риба і рибні продукти. Львів: Укоопосвіта, 2000. 319 с.
21. Кириченко Л.С. Крохмаль, цукор, мед та кондитерські вироби : підручник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. 359 с.
22. Колтунов В.А., Романенко О.Л. Субтропічні та тропічні плоди : підручник. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. 195 с.
23. Малигіна В.Д., Титаренко Л.Д., Породіна Л.В. Основи експертизи продовольчих товарів: навч. посіб. Київ: Кондор, 2009. 296 с.
24. Назаренко Л.О. Експертиза товарів (Експертиза продовольчих товарів): навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2014. 312 с.
25. Назаренко Л.О. Експертиза товарів: слайд-курс (Розділ «Експертиза продовольчих товарів»): навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2013. 312 с.
26. Орлова Н.Я., Пономарьов П.Х. Фрукти, ягоди, овочі, гриби та продукти їхньої переробки : підручник, 3-є вид., переробл. та допов. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. 516 с.
27. Романенко О.Л. Товарознавство смакових товарів : підручник. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. 559 с.
28. Рудавська Г.Б., Тищенко Є.В. Молочні та яєчні товари : підручник Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. - 371 с.
29. Салухіна Н.Г., Самойленко А.А. Товарознавство зерноборошняних товарів : підручник. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. 357 с.
30. Сирохман І. В., Задорожний І. М., Пономарьов П. Х. Товарознавство продовольчих товарів . Київ: Лібра, 2007. 598 с.
31. Сирохман І.В. , Раситюк Т.М. Товарознавство м'яса і м'ясних товарів : підручник Київ: Центр навч. л-ри, 2004. 378 с.
32. Сирохман І.В., Лозова Т.М. Товарознавство цукру, меду, кондитерських виробів. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 612 с.
33. Тищенко Є.В. Харчові жири : підручник. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2013. 226 с.
34. Тіхосова Г.А., Вербицький О.М., Калінський Є.О. Митний контроль та експертиза товарів : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 312 с.

Інтернет-джерела

35. Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів - Захист прав споживачів. Головна | ДЕРЖПРОДСПОЖИВСЛУЖБА. URL: <https://dpss.gov.ua/zahist-prav-spozhyvachiv> .
36. Законодавство України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws> .
37. Інформаційний дайджест - ДП "УкрНДНЦ". ДП "УкрНДНЦ". URL: <http://uas.gov.ua/kontakty/informatsiinyi-daidzhest/>.
38. Центр експертиз ТЕСТ. URL: <https://test.org.ua/>
39. Журнал про товари і послуги "Споживач". Довідник споживача. URL: <http://potrebitel.org.ua/>.
40. Торгово-промислова палата України. URL: <https://uccr.org.ua/>.
41. Судова незалежна експертиза України. URL: <https://ekspertiza.com.ua/uk>.

